Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

XALQARO ILMIY MULOQOT VA MADANIYATLARARO INTEGRATSIYA JARAYONLARINING SAN'AT RIVOJIGA TA'SIRI

Abbosjon Umurzoqov
O'zDSMI "Qo'g'irchoq teatri san'ati"
kafedrasi o'qituvchisi
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20552788

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutida tashkil etilgan "Madaniyatlararo integratsiyani kuchaytirishda ijodkorlik va ijrochilik masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjumanning ilmiy va amaliy ahamiyati yoritilgan. Unda xalqaro ilmiy muloqotning madaniyatlararo integratsiya jarayonlarini rivojlantirishdagi o'rni, san'at va madaniyat sohalaridagi hamkorlik aloqalarining ahamiyati hamda globallashuv sharoitida milliy san'atni rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, teatr va musiqa ta'limidagi zamonaviy yondashuvlar, innovatsion pedagogik texnologiyalar, xalqaro tajriba almashinuvi va milliy san'atni raqamli makonda targ'ib etish istiqbollariga e'tibor qaratilgan. Anjumanda ilgari surilgan fikr va takliflar san'at ta'limi hamda madaniy hamkorlikni yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.
Kalit so'zlar: madaniyatlararo, integratsiya, ilmiy muloqot, san'at, ta'lim, ijodkorlik, ijrochilik san'ati, milliy madaniyat, globallashuv, innovatsion, texnologiya, qo'g'irchoq teatri.

Аннотация В данной статье освещается научное и практическое значение международной научно-практической конференции на тему «Вопросы творчества и исполнительского искусства в укреплении межкультурной интеграции», организованной в Государственном институте искусств и культуры Узбекистана. Рассматриваются роль международного научного диалога в развитии процессов межкультурной интеграции, значение сотрудничества в сфере искусства и культуры, а также вопросы развития национального искусства в условиях глобализации. Особое внимание уделяется современным подходам в театральном и музыкальном образовании, инновационным педагогическим технологиям, международному обмену опытом и перспективам продвижения национального искусства в цифровом пространстве. Идеи и предложения, выдвинутые в ходе конференции, способствуют дальнейшему совершенствованию художественного образования и культурного сотрудничества.
Ключевые слова: межкультурный, интеграция, научный диалог, искусство, образование, творчество, исполнительское искусство, национальная культура, глобализация, инновационный, технология, театр кукол.

Annotation: This article highlights the scientific and practical significance of the international scientific-practical conference entitled "Issues of Creativity and Performing Arts in Strengthening Intercultural Integration," organized at the State Institute of Arts and Culture of Uzbekistan. It examines the role of international academic dialogue in promoting intercultural integration processes, the importance of cooperation in the fields of art and culture, and issues related to the development of national art in the context of globalization. Particular attention is paid to modern approaches in theater and music education, innovative pedagogical technologies, international exchange of experience, and the prospects for promoting national art in the digital space. The ideas and proposals put forward during the conference contribute to the further improvement of art education and cultural cooperation.
Keywords: intercultural, integration, academic dialogue, art, education, creativity, performing arts, national culture, globalization, innovative, technology, puppet theater.

Bugungi globallashuv jarayonida madaniyat va san’at insoniyatni birlashtiruvchi eng muhim ma’naviy omillardan biriga aylanmoqda. Dunyo xalqlari o‘rtasidagi iqtisodiy, siyosiy va axborot almashinuvi jadallashgan sari madaniyatlararo integratsiya masalasi ham dolzarb ilmiy muammolardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, milliy san’atning o‘ziga xosligini saqlab qolish, ijodiy maktablar faoliyatini zamon talablari asosida rivojlantirish, yosh avlodning badiiy-estetik tafakkurini shakllantirish va xalqaro madaniy muloqotni mustahkamlash bugungi san’atshunoslik hamda teatr pedagogikasi oldida turgan ustuvor vazifalardandir. Madaniyatlararo integratsiya turli xalqlarning tarixiy tajribasi, ma’naviy qadriyatlari va badiiy an’analarining o‘zaro muloqoti hamda hamkorligini anglatadi. Ushbu jarayon san’at rivojida yangi badiiy shakllar, innovatsion yondashuvlar va zamonaviy ijodiy tajribalar yuzaga kelishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, integratsiya jarayonlari milliy san’atning o‘ziga xosligini saqlash, uni zamonaviy talablarga mos ravishda rivojlantirish hamda xalqaro madaniy makonda munosib namoyon etish masalalarini ham dolzarb qilib qo‘ymoqda. Bugungi kunda xalqaro ilmiy muloqot madaniyatlararo integratsiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida e’tirof etilmoqda. Ilmiy konferensiyalar, forumlar, simpoziumlar va akademik almashinuv dasturlari turli mamlakatlar olimlari hamda mutaxassislari o‘rtasida tajriba almashish, dolzarb muammolarni muhokama qilish va ilmiy hamkorlikni rivojlantirish imkonini yaratmoqda. Ayniqsa, san’at va madaniyat sohasidagi xalqaro anjumanlar zamonaviy madaniy jarayonlarni tahlil qilish hamda istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu ma’noda, 2026-yil 19-may kuni O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida “Madaniyatlararo integratsiyani kuchaytirishda ijodkorlik va ijrochilik masalalari” mavzusida tashkil etilgan xalqaro ilmiy-amaliy anjuman muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etdi. Mazkur anjuman “Musiqa ta’limi: jahon miqyosida yagona maydon sari” xalqaro forumi doirasida tashkil etilib, unda O‘zbekiston, Rossiya, Turkiya, Xitoy, Ozarbayjon, Janubiy Koreya, Tojikiston va boshqa davlatlarning professor-o‘qituvchilari, olimlari, san’atshunoslari, teatr arboblari hamda tadqiqotchilari ishtirok etdilar.

Mazkur anjuman O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san’at sohasini rivojlantirish, milliy madaniyatning jamiyat hayotidagi o‘rnini mustahkamlash hamda ijodkorlarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan farmonlari asosida tashkil etilgani bilan ham muhim ahamiyatga ega bo‘ldi. Xususan, anjuman maqsadlari qatorida madaniyatlararo integratsiya jarayonida ijodkorlik fenomenining ilmiy asoslarini o‘rganish, an’anaviy va zamonaviy san’at shakllarining o‘zaro ta’sirini tahlil qilish, turli xalqlarning teatr, folklor va musiqa san’ati tajribalarini qiyosiy asosda o‘rganish hamda globallashuv sharoitida milliy identifikatsiyani saqlash masalalari alohida belgilab berildi.

Anjumanning ilmiy va amaliy ahamiyatini oshirgan jihatlardan biri uning faqat nazariy ma’ruzalar bilan cheklanib qolmaganidadir. Tadbir avvalida mehmonlar institut hududida tashkil etilgan ko‘rgazmali namoyish bilan tanishtirildi. Unda folklor-etnografiya, dramatik teatr va kino san’ati, qo‘g‘irchoq teatri san’ati, kino va televideniye rejissyorligi, operatorlik va boshqa yo‘nalishlar bo‘yicha talabalarning ijodiy ishlari, sahna dekoratsiyalari, maketlar, kostyumlar va amaliy ishlanmalari namoyish etildi. Bu esa O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida nazariya va amaliyot uyg‘un holda olib borilayotganini namoyon etdi.

Plenar yig‘ilish davomida xalqaro miqyosdagi olim va mutaxassislarning ma’ruzalari tinglandi. Rossiyalik olim Sergey Zengin madaniy meros va musiqa ta’limining global makondagi o‘rni haqida so‘z yuritib, zamonaviy ta’lim tizimida milliy madaniyatni saqlab qolishning dolzarbligini ta’kidladi.

Turkiyalik Mücahit Demir oliy ta’lim tizimida san’at va musiqa ta’limining zamonaviy modeli hamda xalqaro hamkorlik istiqbollari haqida ilmiy asoslangan fikrlarni ilgari surdi. Xitoylik professor Wang Jianhui esa milliylik va jahoniylik munosabatlariga to‘xtalib, “Faqat milliylik jahoniylikka xizmat qiladi” degan konseptual qarashni ilgari surdi.

Anjumanda Ozarbayjon, Tojikiston va Janubiy Koreya vakillarining ma’ruzalari ham madaniyatlararo integratsiyaning turli qirralarini ochib berdi. Xususan, Ozarbayjonlik olima Sevil

Kerimova badiiy ta’limning xalqlar o‘rtasidagi madaniy muloqotni mustahkamlashdagi o‘rniga to‘xtalgan bo‘lsa, Alisher Amini Sharq xalqlari madaniyatida she’riyat va musiqa uyg‘unligi haqida fikr yuritdi. Janubiy Koreya vakili Jin-Hwan Ra esa teatr san’atining xalqlarni yaqinlashtiruvchi kuch sifatidagi imkoniyatlarini tahlil qildi.

Anjuman davomida aktyorlik va rejissyorlik san’atidagi zamonaviy metodologik yondashuvlar, teatr pedagogikasi, sahna nutqi, sahna harakati, milliy teatr maktablari, folklor va musiqa san’atining rivojlanish jarayonlari, raqamli texnologiyalarning san’atga ta’siri, teatr va musiqa ta’limidagi innovatsion metodlar kabi dolzarb mavzular keng muhokama qilindi.

Anjumanda qo‘g‘irchoq teatri san’atiga oid ma’ruzalar ham alohida qiziqish uyg‘otdi. Qo‘g‘irchoq teatrining milliy madaniyatni asrashdagi o‘rni, sahnaviy obraz yaratishdagi aktyor va qo‘g‘irchoq uyg‘unligi, xalqaro teatr maydonlarining hududiy teatrlar taraqqiyotiga ta’siri kabi masalalar chuqur tahlil qilindi. Sergey Vladimirovich Obraztsovning jahon qo‘g‘irchoq teatri rivojiga qo‘shgan hissasi haqidagi ma’ruza esa anjuman ishtirokchilarida katta ilmiy qiziqish uyg‘otdi. Bu orqali qo‘g‘irchoq teatri san’ati bugungi kunda faqat bolalar tomoshasi emas, balki murakkab badiiy-estetik tafakkurni ifodalovchi mustaqil san’at turi sifatida rivojlanib borayotgani yana bir bor namoyon bo‘ldi.

Anjumanda ko‘tarilgan eng dolzarb muammolardan biri globallashuv ta’sirida ayrim milliy san’at turlarining o‘ziga xos estetik tabiatini yo‘qotib borayotganidir. Bugungi kunda ommaviy madaniyat va tezkor axborot oqimi natijasida san’atning ayrim turlari yuzaki tomoshaboplikka xizmat qilayotgani kuzatilmoqda. Bu esa chuqur estetik tafakkur, milliy badiiy tafakkur va tarixiy an’analar asosida shakllangan san’at maktablariga ma’lum darajada xavf tug‘dirmoqda. Ayniqsa, yoshlarning milliy teatr, folklor, maqom va qo‘g‘irchoq san’atiga qiziqishi ayrim hollarda pasayib borayotgani muhim muammo sifatida qayd etildi.

Mazkur muammoning asosiy sabablaridan biri raqamli platformalarda milliy san’atning professional darajada targ‘ib qilinmasligi bilan bog‘liqdir. Bugungi media makonda ko‘proq tijoriy va yengil kontentning ustuvorligi natijasida murakkab estetik tafakkurga ega teatr, klassik musiqa va an’anaviy ijrochilik namunalarining auditoriyasi torayib bormoqda. Shu sababli anjumanda milliy san’atni zamonaviy media vositalari orqali yangi shakllarda targ‘ib qilish zarurligi alohida ta’kidlandi.

Ikkinchi muhim muammo sifatida teatr va musiqa ta’limidagi ayrim metodologik kamchiliklar qayd etildi. Xususan, san’at ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning yetarli darajada tizimlashtirilmagani, xalqaro tajribalar bilan integratsiya jarayonining sustligi hamda amaliy va ilmiy jarayonlar o‘rtasidagi uzviylikning ayrim hollarda yetarli emasligi muhokama qilindi. Bugungi kunda aktyorlik va rejissyorlik san’ati faqat an’anaviy metodlar bilan cheklanib qolmasligi, balki zamonaviy psixofizik tahlil, media texnologiyalar, raqamli sahna imkoniyatlari va interaktiv metodlar bilan boyitilishi lozimligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Shuningdek, hududiy teatrlarning moddiy-texnik bazasi bilan bog‘liq masalalar ham muhokama markazida bo‘ldi. Ayrim hududiy teatrlar zamonaviy texnologiyalar bilan to‘liq jihozlanmagani, yosh ijodkorlar uchun laboratoriya va eksperimental maydonlarning yetishmasligi, xalqaro teatr festivallari bilan hamkorlikning sustligi ijodiy rivojlanish sur’atiga salbiy ta’sir ko‘rsatayotgani ta’kidlandi.

Anjumanda ilgari surilgan yechimlar orasida xalqaro hamkorlikni kuchaytirish masalasi ustuvor ahamiyat kasb etdi. Jumladan, san’at va madaniyat yo‘nalishlarida qo‘shma ta’lim dasturlarini yo‘lga qo‘yish, professor-o‘qituvchilar va talabalar almashinuvini kengaytirish, xalqaro teatr laboratoriyalari tashkil etish hamda ilmiy-amaliy tadqiqotlarni integratsiyalash zarurligi ta’kidlandi. Bu esa milliy san’at maktablarini jahon tajribasi bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi.

Yana bir muhim yechim sifatida milliy san’at namunalarini raqamlashtirish va ularni xalqaro media platformalarda professional tarzda targ‘ib qilish masalasi ilgari surildi. Bugungi raqamli davrda teatr, folklor va musiqa san’ati faqat an’anaviy sahna bilan cheklanib qolmasligi, balki virtual platformalarda ham faol namoyon bo‘lishi zarur. Bu esa yosh avlodning milliy san’atga qiziqishini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, san’at ta’limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, teatr pedagogikasida psixofizik tahlil metodlari, sahna harakati, multimedia vositalari va interaktiv o‘qitish tizimlarini rivojlantirish bo‘yicha takliflar bildirildi. Ayniqsa, aktyor va rejissyor tayyorlash tizimida nazariya bilan amaliyot uyg‘unligini kuchaytirish, talabalarni real sahna muhiti bilan uzviy bog‘lash zarurligi ta’kidlandi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat institutida tashkil etilgan “Madaniyatlararo integratsiyani kuchaytirishda ijodkorlik va ijrochilik masalalari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman bugungi san’at va madaniyat taraqqiyotining dolzarb masalalarini ilmiy jihatdan tahlil qilishga xizmat qilgan muhim xalqaro maydon bo‘ldi. Anjumanda ilgari surilgan ilmiy qarashlar, nazariy yondashuvlar va amaliy takliflar nafaqat O‘zbekiston, balki xalqaro san’at ta’limi tizimi rivojiga ham muhim hissa qo‘shishi bilan ahamiyatlidir. Mazkur anjuman madaniyatlararo integratsiya jarayonida milliy san’atni asrash, zamonaviylashtirish va jahon miqyosida targ‘ib qilishning yangi konseptual yo‘nalishlarini belgilab bergani bilan alohida e’tiborga loyiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning 31-iyul 2017-yildagi “Madaniyat va san’at sohasini yanada rivojlantirish va takomillashtirishga doir chora-tadbirlar to‘g‘risida” qarori
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi PF-112-son “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. Raxmonov M. O‘zbek teatri: qadimiy zamonlardan XVIII asrga qadar. – Toshkent: Fan, 1975.
4. Abbosjon Umurzoqov. O‘zbek qo‘g‘irchoq teatr san’ati: tarixi, rivojlanishi va bugungi ahamiyati. “Oriental art and culture” Scientific Methodical Journal https://oac.dsmi-qf.uz Volume 5, Issue 6, December, 2024